

BÜTÜNCÜL PSİKOTERAPİ

12. DÖNEM

AĞUSTOS DERS NOTLARI

Editör

Dr. Tahir ÖZAKKAŞ

Psikoterapi Enstitüsü Eğitim Yayınları: 179

Bütüncül Psikoterapi 12. Dönem Ağustos 2013 Ders Notları

ISBN 978-605-9137-02-7

Copyright© Psikoterapi Enstitüsü

Tüm hakları saklıdır. Yayıncının izni olmaksızın tümüyle veya kısmen yayımlanamaz, kısmen de olsa çoğaltılamaz ve elektronik ortamlarda yayımlanamaz.

Birinci baskı: Aralık 2016

Editör: Tahir Özakkaş

Yayıma hazırlayan: Sevgi Akkoyun

Katkıda Bulunanlar: Yusuf Kavun, Gonca Küçükçetelik

Baskı: Acar Matbaacılık Prom. ve Yayın. San. ve Tic. Ltd. Şti.
Litros Yolu Fatih Sanayi Sitesi No:12/243 Zeytinburnu - İstanbul
Tel: 0212 613 40 41

PSİKOTERAPİ ENSTİTÜSÜ EĞİTİM ARAŞTIRMA SAĞLIK ORG. VE
DANIŞMANLIK LTD. ŞTİ.

Eğitim ve Kongre Merkezi: Fatih Sultan Mehmet Caddesi No:285
Darıca-KOCAELİ
Tel: 0262 653 6699

www.psikoterapi.com - www.psikoterapi.org - www.hipnoz.com

SUNUŞ

Insanlık tarihi boyunca, her toplumda psikolojik rahatsızlıkları tedavi etmeye yönelik girişimler olmuştur. Bu alanda yapılan girişimler sonucu ortaya çıkan pek çok farklı ekolün savunucuları, kendi ekollerini yüceltme ve diğer ekolleri küçümseyerek ötekileştirme yoluna gitmiştir. Ancak buna rağmen farklı yaklaşımlardan bilgiler edinerek kuramını zenginleştirmeye ve bu alanda çalışmalar yapmaya başlayan öncü terapistler, psikoterapide bütünlüşmeyi sağlayarak alandaki bölünmeleri büyük oranda azaltmıştır.

Bütüncül psikoterapi, hastanın bilişlerinin, davranışlarının, kişiliğinin ve duygusal süreçlerinin yeniden düzenlenmesine yardımcı olmak için pek çok farklı ekolden faydalanarak daha gerçekçi, uyumlu ve esnek bir çalışma alanı sunar. Eğitimi verdiğimiz bütüncül psikoterapi, zaman zaman eklektik ve asimilatif, genellikle de entegratif ve ortak faktörler üzerine kurulmuş bütüncül bir yaklaşımı içerir. Bireye, teori odaklı değil danışan odaklı bakmaya çalışan bütüncül psikoterapiler, farklı yaklaşımların bileşenlerini bir araya getirerek terapisti geniş bir vizyona ulaştırır.

Bu amaçtan yola çıkarak, çeşitli bilimsel etkinlik, araştırma, eğitim ve yayın çalışmalarıyla, ülkemizde bütüncül psikoterapi uygulamalarının gelişimine öncülük etmekten gurur duyuyoruz. Elinizdeki bu ders notları, ruhsal bozuklukların tedavisinde tek bir psikoterapi yaklaşımına bağlı kalmaktansa elindeki veriyi kullanarak uygulanabilecek en iyi tekniği ve teoriyi arayan bütüncül yaklaşımlı terapistler yetiştirme adına verilen Bütüncül Psikoterapi Teorik

Eğitimi 12. Grubunun Ağustos ayı deşifrelerini sunmaktadır. Bu ders notları, eğitim deşifresinin derlemesi olma özelliğiyle dünyada eşi benzeri görülmemiş bir yayın niteliği de taşımaktadır.

Bu ders notlarında psikoseksüel gelişim evreleri, oral, anal ve ödipal dönemler ele alınmaktadır.

Bütüncül psikoterapiler de insanın ruhsal yapısının gelişiminde olduğu gibi zamanla özerkleşecek, bireyselleşecek ve ayrışarak psikoterapi ruhunu ayakta tutacaktır.

Psikoterapi uygulayıcıları için önemli olduğunu düşündüğümüz bu eğitim ders notlarını, sizlerin ilgisine sunmaktan kıvanç duymaktayız. Keyifli okumalar dileriz...

Tahir ÖZAKKAŞ
Psikoterapi Enstitüsü Başkanı

İÇİNDEKİLER

16 AĞUSTOS 2013 1. GÜN

1 PSİKoseksüel Gelişim Evreleri Giriş	3
2 PSİKoseksüel Gelişim Evreleri Devam.....	29
3 ORAL EVRE	79
4 ORAL EVRE DEVAM	126

17 AĞUSTOS 2013 2. GÜN

5 ANAL DÖNEM.....	167
6 ANAL DÖNEM DEVAM	207
7 ANAL DÖNEM SONU ÖDİPAL DÖNEMİN BAŞI.....	257
8 ANAL DÖNEM SONU ÖDİPAL DÖNEMİN BAŞI DEVAM	289

18 AĞUSTOS 2013 3. GÜN

9 PSİKoseksüel Gelişim Evreleri - ERİK ERİKSON.....	327
10 PSİKoseksüel Gelişim Evreleri Devam.....	376
11 ERGENLİK DÖNEMİNDEKİ BİR VAKANIN DEĞERLENDİRİLMESİ	447
D İ Z İ N	473

16 Ağustos 2013

1. GÜN

1

PSİKOSEKSÜEL GELİŞİM EVRELERİ GİRİŞ

Tahir Özakkaş: Rölatif Psikoloji diye bir makale yazdım.
(Araya kayıt ile ilgili sorun giriyor, hoca uğraşarak sorunu çözüyor)

Tahir Özakkaş: Klavye kullanmadan sorunu çözdük.

Kursiyer: Türk işi oldu hocam.

Tahir Özakkaş: Evet Türk işi oldu. Burada farklı bir habitatta elin şeyi dururdu, biz de mutlaka bu sistem çalışacak. Anlatmış mıydım sana onun hikâyesini.

Kursiyer: Bahsetmiştiniz hocam.

Kursiyerler: Biz bilmiyoruz hocam.

Tahir Özakkaş: Tekrar anlatayım neyse. Habitattaki zihinsel yapıların nasıl değiştiğine dair bilgi vermek için kullanıyorum bu hikâyeyi, bugünkü konumuzla da ilintili aslında bu. Yıllar önce 1996 yılında bir yurt dışı kongresine katıldım, öğle arasında lokanta yok, paket hazır yemek verdiler ücretli, salata falan veriliyor, beş dolar elli sent vermem gerekiyor. Ben Türk bakkal Ahmet ustaya

beş lira elli kuruş vermem gerekiyorsa cebimde de on lira varsa, elli kuruşta cebimde bozuk para varsa, ben on lira elli kuruşu veririm o da bana beş lirayı hiç düşünmeden verir çok pratik bir şekilde. Orada bir hanım vardı atmış yaşlarında kasanın başında oturuyordu, ben ona on dolar elli sent verdim. Bir bana baktı, bir paraya baktı, bir bana baktı sistem durdu orada. Ben kuyrukta bir sürü adam var beklemesinler de bir an önce yemeklerini yesinler diye pratik bir cinlik yaptım, ama benim cinliğim işe yaramadı kadının kafası allak bullak oldu. Tuttu hesap makinesini eline aldı, on dolar elli sent, beş dolar elli sent falan, beş doları da bozuk para olarak veriyor. Hani on doların üzerine bozuk para verilecek ya, yani tüm para da vermeyi düşünmedi bir tomar bozuk parayı verdi. Bizim avucumuz bozuk parayla doldu, sonra biz salatayı aldık yemek yerimize geçtik. Bu da böyle bir şey, Türk işi deyince oradan aklıma geldi.

Kursiyer: *Bir makale yazmıştınız.*

Tahir Özakkaş: Oraya geleceğim. “Arap-İslam Aklının Oluşumu” diye yıllar önce okuduğum bir kitap var. Onu bulabilirseniz bulun okuyun. Kuran’ı Kerim-i Tefsir eden Âlim’lerin yetiştirildikleri bölgelere göre mantık silsilesinin nasıl çalıştığını ve Kur’an ayeti yorumlarının nasıl bir zihinsel aktivite ürünü olduğunu anlamaya yönelik yaptıkları çalışmaları anlatan bir kitap.

Kursiyer: *Kimin hocam?*

Tahir Özakkaş: **Muhammed Abid Cabiri** isimli yabancı bir yazar, 13-14 yıl önce yayınlanmıştı. Eğer Müfessir (tefsir yapan kişi); çölde büyüyen bir kişi ve önünde bir dağ engeli yok, sadece kumların olduğu tepelerden ibaret bedevi bir bölgede büyümüş ise, zihinsel aktiviteleri ve olayları yorumlama kısmı daha çok “Batın-i” dediğimiz şekilde tefsir yapar. Daha çok sonsuzluk, içsel zenginlik,

kendi iç dünyasının derinliği ve sonsuzluğuna giden bir yorum silsilesi ile tefsir yapıyor. Diğer taraftan Müfessir; büyüme şartları, yaşam koşulları ve habitatu, sarp kayalık dağlardan oluşan bir bölgede yetişmiş ise (aynı bizim Güneydoğuda olduğu gibi), o bölgedeki coğrafi yapı ve iklim özellikleri, zihinsel aktivitesinin nasıl çalışacağına karar veriyor. Daha çok zahiri dediğimiz dış olayların realitesi üzerine yorum yapan bir bilim adamı geliyor. Çok ilginç bir şey söylüyorum. Yaşadığınız coğrafya ve habitat, eğer sonsuzluğu barındıran bir deniz kenarı ise, bir çöl ise, düz bir ova ise, zihinsel aktiviteniz farklı boyutlarda bağlantısal zincirler kurarken; daha çok coğrafi engellerle dolu hayatın gerçekliği ile yüz yüze kaldığınızda, zihinsel aktiviteniz ve olaylara yorum getirme şekliniz tamamen farklılaşır. İkisi de Kur'an-ı Tefsir ediyor. Buradan da şunu anlıyoruz ki, Müfessirler aslında kendi zihinsel aktivitelerini ve kendi zekâlarını, yaşamla kurmuş olduğu ilişkiyi, oradaki bir Ayet'i Tefsir etmek üzere kullanmaktadırlar. Tefsir Kur'an-ı kendi sistemlerine göre izah eden zihin aktivitesinden başka bir şey değil. Bunların nörobiyolojik kaynaklarını, yapısal sistemlerini, zihinde bilginin işleme sürecini görünce zihninizde birçok şey aydınlanacak, birçok şey de yıkılacak. Zaten onun için buraya geldiniz diye düşünüyorum. Bu konu anlaşıldı mı?

Kursiyerler: *Evet.*

Tahir Özakkaş: Rölatif Psikoterapi makalemi yurt dışında sunmuştum. Orada şöyle bir iddiamız vardı. İnsanların yaşadığı konular, koşullar, ilişkiler her şey rölatifdir. Bir referans noktasına, mutlak bir referans noktasına dayanmaz. Dolayısıyla bir insan için çok kıymetli ve önemli olan bir şey bir başkası için hiç önemli olmayabilir. Daha doğrusu hayatınızın bir döneminde sizin için çok önemli olan bir olay, bir başka dönemde hiçbir önem arz etmeyebilir. Hayatınıza yeni bir girdi olarak giren bir bilgi, tüm hayatı-

nızı allak bullak edecek kadar bir etkiye sahip olabildiği gibi, çok büyük olarak nitelendirilen bir olayla karşılaştığımızda da hayatınızda hiçbir şey değişmeyebilir. Rölativitenin anlamı ve kurgulanmasındaki ifade buydu. Dolayısı ile psikoterapi dediğimiz şey; kaypak bir zeminde, kaypak bir yapıda, kaypak bir şeyi anlama ve kavrama sürecidir. Eğer olaya bu şekilde bakarsanız size önerdiğimiz her türlü bilgi her an rölatif bir teorinin içerisinde buharlaşıp gidebilir. Yani öznel bir dünya ile karşı karşıyayız. Ama bunun da kendi içerisinde çalıştığı bir habitatu, yasaları mevcut. İşte biz kendi kültürel yapımız itibarı ile içinde bulunduğumuz sistemde nasıl bir habitatta yetişiyorsak, coğrafyamız, iklimimiz, insanlarımız, tarihimiz, folklorumuz, ilişkilerimiz bizim kimliğimizi belirleyen ana bir etken olarak ortaya çıkıyor. Biz bunun yapı taşlarına iner de, bu yapı taşları sürecinde ne olduğunu anlamaya çalışırsak; bugünü müzü daha makul ve mantıklı izah etme, kendimizi anlama, ötekini anlama ve yaşadığımız habitatu, yaşadığımız ortamı anlama konusunda daha da bilgi sahibi olmuş oluruz, diye düşünüyorum.

Bu günkü konumuz psikoseksüel ve psikotoplumsal gelişim evreleri.

Zaman zaman rölatif psikoterapiye atf yapacağım çünkü her şey rölatiftir aslında. Eğer rölativite içinde kaybolursanız yerinizi ve konumunuzu tayin edemezsiniz. Buna İndeterminizm (belirsizlik) kuramı denir. Buna göre madde atomlardan atom elektronlardan oluşur ve indeterminizme göre elektronun yerini bulsanız kütlelerini, kütlelerini tespit ettiğinizde yerini bulamıyorsunuz. Bu kuantum fiziğinin temelidir. İnsan da rölativite içinde kaybolursa yerini ve kütlelerini bulamaz.

Dünya madde temellidir ve her şey maddeden oluşmuştur. Tüm bilim dalları maddenin yapısını araştıra araştıra atomu ve elektro-

nu bulmuşlardır. Böylece insanoğlunun da maddi yapısı açıklığa kavuşturulmuştur. Ama insanın bir de zihinsel ruhsal özelliği vardır ki psikiyatri ve psikoloji bunu inceler. İnsan ruhsal yapısının oluşumunu, işleyişini ve gelişimini anlamayı, açıklamayı, bunun sonucu olarak birtakım referans noktalarından hareketle normal ve anormal psikolojik durumları ortaya koymayı uğraş alanı olarak seçer.

İnsan vücudunun bir maddi organik yapısı ve işleyişi, bir de psikolojik yapısı ve işleyişi vardır. Bunu fark eden birtakım Yahudi ve Hıristiyan araştırmacılar bu yapının oluşumu ve işleyişi konusunda çeşitli tezler ortaya atmışlardır. Bunu yaparken de tezlerine dayanak olarak bir referans noktası seçmişlerdir.

Bu konudaki en önemli kişilerden biri olan Freud “ben insanın organik yapısıyla değil, var olan ikinci yapısı, psikolojik sistemi ve onun işleyişi ile ilgileniyorum” demiştir. Ayrıca “bu sistemi motive eden motor gücün, haz alma ve acı duyma gibi birbirine zıt iki duygunun oluşturduğu ikili bir zihinsel algı ve duyu sistemi” olduğunu söyler. İnsanın doğduğu andan itibaren büyüme ve gelişme doğrultusunda programlanmış olmanın verdiği içgüdüsel refleksle, ağız mukozasını kaplayan sinir uçlarından kalkan uyarıların da yönlendirmesiyle, açlığın verdiği acı ile ağlamaya başlamakta, ağzına verilen memeyi emerek açlığını gidermekte ve doymanın verdiği huzur hazzıyla tatmin olup uyumaktadır.

Biz insanın ruhsal yapısını bir yere oturtmaya çalışıyoruz. Peki, insan olarak ruhsal yapınızı nasıl tanımlayacaksınız? Yerinizi neye göre belirleyeceksiniz? Burada insanın ruhsal yapısını izah eden 6-7 kelime var. Bu kelimeler; bir kabulle başlayıp, referans noktasına dayandırılan bir sistemin ürünüdür, mutlak doğru değildir. Bu kelimeleri tek tek ele alalım.

Psiko; psikolojik demektir. Peki, bu ne anlama geliyor? Bunun atomu elektronu nerede? Niye psikolojik diyorsun, niye psikolojik değil diyorsun?

Psikiyatride hastalıklar ikiye ayrılır: organik ve psikolojik. Mesele kişinin kafasına bir keserle vurup kırarsanız organik hastalık olur ama kişiye kafasına vurulma korkusu yaşatır ve aklına yerleştirirseniz psikolojik hastalık olur. Peki, organik-psikolojik sınırı nerde başlıyor? O zaman psikolojinin bir tanımının yapılması gerekir. Psikolojinin elektron gibi net bir tanımı yoktur, herkese göre ayrı bir tanımı vardır. İşte bizim referans noktamız psikolojinin tanımlanması olacaktır. Organik hastalıklar değil psikolojik yapısındaki değişiklikleri inceleyeceğiz.

Bugünkü konumuz da psikoseksüel gelişim. Peki, buradaki seksüel ne demektir, seks midir? Yani erişkin insanların cinsel yaşamı ve faaliyetleri midir? Hayır. Burada kastedilen, Freud'un ruhsal yapının gelişim evrelerini anlattığı, çocuk psikoseksüel gelişim evreleridir. Bu, gelişimdeki haz dönemlerini anlatan psikoseksüel gelişimdir. O zaman seksüel kelimesini de açıklamamız gerekir. Böylece rölativiteyi de yavaş yavaş kuracağız.

Freud'a göre bebek anneden bir haz potansiyeli ile doğar, hazza yönelik olarak yaşar acıdan kaçınır. O zaman haz denen şey ne menem bir şey de nasıl bu sistemi çalıştırıyor? Freud diyor ki; "yeni bir tez daha öne sürüyorum ve psikolojik yapıyı da kendi kafama göre tanımlayacağım. İnsanın bir psikolojik yapı sistemi vardır ve bu sistem haz ve acı gibi ikili bir sistemin motivasyonu ile çalışır. İnsan hayatı boyunca devamlı olarak hazza ulaşmaya acıdan kaçmaya çalışır". İşte biz psikolojik yapı içinde yüzlerce konudan biri olan haz konusuna odaklanıyoruz. Peki, "Hazzı ne açıdan inceliyoruz?" dediğimizde; hazzın kilosu, boyu cinsiyeti vs değil, yalnızca

psikoseksüel açıdan gelişmesini inceliyoruz. Yani hareket ve referans noktamız bu oluyor. Gelişim ise küçükten büyüğe doğru giden bir süreci ifade ediyor. Peki, neden bu kelimeyi seçiyor? Çünkü bir iddiada bulunuyor. İnsanın bir psikolojik yapısı var ve bu yapı haz denilen bir potansiyelle doludur ve bir gelişim süreci gösterir. Dikkat edilirse burada bir sınıflama vardır ve bir bilim adamına aittir. Sonra bir iddiada daha bulunuyor ve psikoseksüel gelişimin adım adım olduğunu, birtakım evreler içerdiğini belirtiyor. Yani insan organik maddi yapısının yanında psikolojik ve psikoseksolojik bir yapısı vardır. Bu yapı haz ve acı sisteminin motivasyonu ile çalışır ve gelişim evreleri vardır.

Şimdi bu bilim adamının sınıflaması ne demektir bunu anlamaya çalışalım. “B” arkadaşımızı buraya, tahtaya alalım ve özelliklerine göre onu sınıflandırmaya tabi tutalım. “B”yi evrende bir değerler skalası içinde bir nokta olarak görelim ve özelliklerini sıralayalım. Kadın, güzel, güleç, esmer, kıvrıkcık saçlı, ten rengi esmer, canlı, ölümlü, gelişen, gözleri kahverengi, korkak, uzun boylu, marifetli vs. sonsuz tanımlamalar yapılabilir. Bu nitelermelerimiz de bizim habitatımızdan, yani yaşadığımız çevreden aldığımız değer yargılarına göredir. Mesela Mars’a gidip gelmiş olsak belki başka bir nitelme daha yapacaktık. Ayrıca bunların derecesi kişiden kişiye değişir yani rölatiftir (dolaylı, bağlı). Yani nitelermeler sonsuz olduğu gibi, her bir nitelermenin şiddeti değişkendir. Mesela kadın denince; ne kadar kadın, ne kadar maskülen, ne kadar feminen? Canlı deyince; ne kadar canlı, ne kadar cansız? Vücudumuzda bir kısım hücreler ölürken bir kısmı yenileniyor gibi. Ama bilimi de bu kadar sınırsız hale getirirseniz hiçbir yol alamazsınız. İşte bu yüzden Freud bunlardan bir ikisini ana referans noktası almış. Örneğin tıpta çocuk gelişimi deyince boyu, baş çevresi, kilosu ve motor fonksiyonları referans olarak alınır. Bunun çizelgesi vardır ve

çizelgeye uygunluğuna göre değerlendiririz. Buradan anlıyoruz ki, sınıflandırma denilen şey bakış açısıyla ilgilidir. İşte psikolojide de sınıflandırma yapacak bilim adamları da “ben şu şu açıdan bakıp sınıflandırma yapacağım” demişler. Bu açıları da kişinin yaşadığı habitat belirlemektedir. İşte psikolojik inceleme yapmak isteyen bilim adamları da, psikoseksüel ve psikososyal gelişim evrelerine bu açılardan bakıp birtakım tezler uydurmuşlar ve olaya bakış açısı sırasında kendi öncelikleri neyse ona öyle bir perspektif koymuşlar, bu tezleri zekâ ile belirli bir tutarlılık arz ettiği için de kuramsal bir hipoteze dönüşmüştür.

***Kursiyer:** Freud'un yaşadığı dönemde, yani hipotezini ortaya attığı dönemde, cinsel baskıların o toplumda çok yoğun olması sebebiyle onun hareket noktası belki de...*

Tahir Özakkaş: Bu da senin bir hipotezin. Bu konuda Stolorow ve Atwood bir kitap yayınladı bizim enstitü tarafından yarın fırından çıkacak: Buluttaki Yüzler. Bu çok önemli bir kitaptır. Freud, Otto Rank, Adler, Jung'un, Wilhelm Reich'in hayatlarında kuram kurma nedenleri nelerdir, neden böyle bir kuram kurmuşlar? Freud neden bilinç dışını inceledi? Jung neden bir idealist felsefeye yöneldi? Wilhelm Reich neden kişilik zırhına yöneldi? Otto Rank neden doğum travmasına yöneldi? Bunların sebeplerini kendi habitatlarıyla izah edebiliriz. Çünkü başka şansları yoktu kendi ihtiyaçları ve eksiklikleri buydu. Kişi, içindeki eksiklikleri tamir etmek için bir çaba gösterir. Ortam uygunsa bu çaba evrensel bir coşkuya dönebilir ve büyük bir kuramın temellerini atabilir. Buradan anlıyoruz ki her insanın dünyası öznel ve bağımsızdır. Bağımsız bir dünyada kendi eksiklik ve sıkıntıları varsa bir Freud'un, Freud olabilmesi için bilinmeyeni araştırmak ve anlamak gibi bireysel bir sıkıntısı olmalı ki bu bireysel sıkıntı nedeniyle bilinç dışını keşfetsin. Yine aynı şekilde Otto Rank'ın, bir kardeş doğumuyla ilgili annesini

intihara sürükleyecek olan ispiyonculukla ilgili bir yapıda, travmanın ne olduğunu orada göreceksiniz. Bilim adamları 5-6 kuramcının kuram kurmakla ilgili öznel dünyalarının habitatlarını incelemişler. Kuramların aslında kuramcılarının o andaki öznel habitatlarından kaynaklandığını anlıyoruz. İşte biz burada birçok referans noktası olarak, birçok referans noktasına göre insanı izah edebiliriz. Ama biz bugün biliyoruz ki bunların hiçbiri mutlak bilgi ve doğru değil, olayı anlamlandırma ve izah etmek için ihtiyaçlarımızı göre kendimizi tanımak ve tanımlamakla ilgili bir izah tarzından başka bir şey değildir. Dolayısıyla biz insanın hayatını daha kolaylaştırmak, potansiyellerini hayata taşımak kendini var etmesi için ne yapması gerektiği ile ilgili Psikoterapötik süreçleri çalıştırmak ve tüm bilgileri bu bağlamda ele almak zorundayız. Bir dayatma değil, bir zorlama değil. İnsanın kendisini temel kabul edip, o temel kabul ettiği yapıdaki her insanın potansiyellerini hayata taşıyabilmeleri için, önündeki engelleri fark edici veya kaldıracı yaklaşımlara terapi diyeceğiz. Kafamızdaki birtakım şeyleri dayatarak, bu yanlıştır bu doğrudur diye bir kavram yok, çünkü doğru ve yanlış diye bir kavram yok. Doğru ve yanlış kavramı; insanların hayatta var olabilmesi için, hayata tutunabilmesi için, birbirleriyle iletişim kurup, bir kültür ve medeniyet oluşturabilmesi için bir koşuldur. Ama bunun mutlaklığıyla ilişkili hiçbir bilgi yok, doğru ve yanlış yok arkadaşlar. Benim geldiğim noktada hiçbir şeyin doğrusu, hiçbir şeyin yanlışı yok. Her ortamda yanlışlar doğru, doğrular yanlış olabilir. Biz bir kültür, habitat bir medeniyet geliştiriyoruz. O medeniyete göre, toplumsal ahenk içerisinde, sosyal varlığımızı devam ettirmek için, bazı şeylere doğru, bazı şeylere yanlış diyoruz ki toplumsal yapı dinamik bir şekilde devam etsin. Devinim meydana gelsin ve insan canlılığını sürdürsün. Doğrular ve yanlışlar buradan türemiş gördüğümüz kadarıyla. Onları zaman içinde detaylandırmaya çalışacağız.

Tahir Özakkaş: Şimdi demek ki psikoseksüel derken bir psişik alan tanımladık, bu alanın seksüel bir alanına girdik, o alanın gelişimsel bir yapı içerisinde olduğunu ifade ettik ve gelişim kısmına odaklandık, geliştiğini iddia ettik. Mesela şöyle de diyebilirdik: Psikoseksüel gerileme evreleri. Böyle bir şey iddia edebilir misiniz? Bebek büyüdükçe geriliyor. Mesela ben bunu hemen yazayım size. Bebeğin masumiyet duygusu hep geriler, bebek büyüdükçe hainleşir, alçaklaşır. Yalancı, sahtekâr, canî olur. Bana göre de hayat masum olan hayattan başlayıp, gerilemelerle devam eden nankörlükle dolu bir perspektiftir. Böyle bir iddia öne sürebilir miyiz? Sürebiliriz. Böyle bir şeyi alıyorsanız (psikoseksüel masumiyet gerilemeleri), böyle bir hipotez ortaya atıyorsunuz.

Kursiyer: *Oldu mu hocam?*

Tahir Özakkaş: Oldu niye olmasın? Ben bu konuda üç kitap yazabilirim: Çocuğun masumiyetini doğa insanlık ve tarih nasıl bozuyor ve bu dünyaya masumiyetle doğan çocuk nasıl gerilemelerle hayatta mahvedilerek bu vahşi dünyanın bir parçası haline getiriliyor? Tabi bu bir perspektif ve bizim habitatımıza daha uygun bir perspektif. Başka bir çağrışım oluyor, anlatayım gene. Kuramcıların büyük bir bölümü Yahudi kökenlidir biliyorsunuz, bir kısmı da Hıristiyan kökenlidir. Müslümanlardan şimdilik böyle bir yaklaşım olmamıştır. Belki sizlerin arasından birileri çıkar diye düşünüyorum. Freud diyor ki: “çocuğun annesinin memesini emmesi haz doludur ve seksüel arzuyla tatmin olur. Bunlar erişkinlik dönemine ulaştığında bu özlem ve iştihak cinsel eyleme dönüşür. Çocuğun annesini emmesi tamamen haz ve mastürbasyon kaynaklıdır, cinsel arzuyla doludur” der. Fakat bu bebeksi cinselliktir.

Kursiyer: *Sütün dışında mı yani?*

Tahir Özakkaş: Sütün dışında. Sadece emmek bile haz verir. Şimdi böyle bir tanımlamaya baktığımızda bizim masumiyet belirtisi dediğimiz bebek, doğuştan bir günahkâr ve cadaloz bir bebektir. Annesinin en samimi duygularını sömüren ve soğuran bir yaratıktır. Melanie Klein'a baktığımızda, bebek hasetle doğar, annesinin memesini tahrip etmek ilk meşguliyetidir. Biraz olgunlaşırsa o memedeki sütün hepsini kurutmak için çaba gösterir. Sonra onun memesi varsa bende de olmalı der. Zamanla bu kıskançlığa dönüşür. Biraz daha olgunlaşınca “ne güzel annemin memesinden de benimkinden de akıyor, ha onda olmuş ha bende olmuş fark etmez” der, şükran duygusuna ulaşır. Dikkat ederseniz bir habitatin ve bir kültürün bir kurama yansıdığını görüyorsunuz. Hem Freud hem de Melanie Klein “İnsanoğlu doğuştan vahşidir ve yavaş yavaş terbiye olur” diyor. İslam kültürüne baktığınız zaman bunun tam tersi söz konusudur. Hıristiyan kültürü de der ki: “Hazreti İsa insanlığın günahlarını affettirmek için çarmıha gerilmiştir ve gökyüzüne çekilmiştir”. İslam kültürü ise “bebek doğduğunda masumdur ve fitratı güzellik üzerinedir, daha sonra onu çevresi kötü yapar” der. Şimdi bizim kültürümüzden bu manada bir kuramcı çıkacak olsaydı şöyle diyecekti “Psiko-seksüel masumiyet gerileme evreleri ile ilgili kuram iddia ediyorum” diyecekti ve bununla ilgili bir sürü referans noktaları belirtecekti. Buradan şunu anlıyoruz ki: Ne o habitattan çıkanların ne de bu habitattan çıkacakların iddia ettikleri mutlak bilgiler değildir. Yaşadıkları kültürel kodlar nedeniyle olayları anlamlandırma çabası başka bir şey değildir. Peki, şimdi biraz daha olayın kaynağına doğru inelim.

İkincisi “psikotoplumsal” diyor. Psiko-seksüeli anladık, yüzyıl bununla uğraştık. İnsanın haz kaynağının hangi evrelerden geçtiği ve nasıl bir gelişim gösterdiği ile ilgili bilgi sahibiyiz de bu toplumsal hadise nereden çıktı. Erik Erikson diyor ki “Freud’un bir eksiği

var, olayın sosyal yönünü ihmal ediyor. Bireyi yalnız başına, ayrı bir boşluk alanda büyüyen, sanki bir fanusun içinde üreyen ve türeyen bir varlık olarak görüyor. Bu hayatın gerçekliğine zıt bir şeydir. İnsan toplumsal yapılardan, habitattan etkilenir ve karşılıklı olarak etkileşime tabi tutulur. Dolayısıyla insanın sadece içinden gelen haz noktasındaki biyolojik arzu, haz ve isteklerinin tatmin edilmesiyle bakmak çok yanıltıcıdır, insanın bir sosyal yönü vardır. Sosyal yönü itibarıyla sosyal katmanlar tarafından kabul ve reddedilmesi onun için önemlidir. Dolayısıyla insanın ayrıca psikotoplumsal gelişim yapısı vardır” diyor. Ne yaptı? Psikolojiye baktı, bunun toplumsal yapıyla ilintili olan kısmına baktı, bir iddia daha ileri sürdü. Burada gerileme değil ilerleme ve gelişme vardır, bu gelişim evreler halindedir ve bir genetik açılım içerisindedir. Şimdi bu kelimelerin içine girdiğimizde, bir evrenin içerisinde belirli bilim adamlarının, belirli noktaları referans noktası seçmeleri ile kendi içlerinde bir dizayn kurmaları ve bu dizaynla birlikte olayı izah etmeleriyle ilgili olarak bilim yapıyorlar. Şimdi biz bu işin ana konusunu gördük. Şimdi bu bilim adamları ne demek istiyor diye olayın içine doğru girmeye başlayalım. Evet, psikoseksüel ve psikotoplumsal gelişim evreleri deyince bir ruhsal gelişim evrelerinden bahsediyoruz. Birincisi Freud’un anlattığı, ikincisi Erikson’un anlattığı hikâye. Psiko-seksüel gelişim evreleri derken hemen buraya yazalım. Freud’un incelediği 4 evre var:

- 1-Oral evre
- 2-Anal evre
- 3-Ödipal evre
- 4-Latent evre

Tahir Özakkaş: Şimdi 4 evreden bahsediyor Freud ve diyor ki: “İnsanın ruhsal yapı diye bir yapısı vardır ve bu yapının temel motivasyon kaynağı “pleasure” dediğimiz haz prensibidir. Hazzı belirli

evrelerde belirli şekillerde ortaya koyar. Ben kurduğum kuramda hazın peşine düşeceğim. Haz nerde ona bakacağım. Çocuğun boyu, kilosu, canlı olup olmadığı, organizması beni ilgilendirmiyor, benim ilgilendiğim bu çocuk ne zaman haz alıyor, ne zaman sıkıntı duyuyor?” diyor. Şimdi buna odaklandığında Freud binlerce referans noktasından hangisini aldı? Yalnızca hazzı aldı ve teorisini bu haz üzerinde geliştirdi. Nasrettin Hoca'ya sormuşlar, dünyanın merkezi neresi demişler? O da eşeğimin ayağının bastığı yerdir demiş. İnsanlar gülmüş “nereden biliyorsun öyle şey mi olur” demişler. Hoca da “ölçün o zaman” demiş. İşte kuramcılarının iddiası da böyledir arkadaşlar. Haz dünyanın merkezidir. Kuramcılar referans noktaları aldıkları yeri dünyanın merkezi kabul ederler. Çünkü bunun ölçülebilecek bir boyutu henüz yok. Ama bilim adamları bunu ölçecek bir şey bulmaya çalışıyorlar.

Freud haz konusunu referans noktası olarak dünyadaki bütün kavramları bu noktadan değerlendirebilecek geniş bir perspektif yakalamıştır. İnanılmaz bir şekilde doğumdan ölüme kadar yaşanan birçok olayın arkasındaki motivasyon kaynağının ne olduğunu bize göstermiştir, bu çok önemlidir. Çünkü haz direk olarak beynimizin yapılanması ile ilgili nörobiyolojik, dopaminerjik yapılanması ile ilgilidir. Bir insan beyni hayvan ve bitki beyni ile aynıdır. Canlılar hayatta kalmak ve üremek üzere programlanmıştır. Bunu yapabilmek için de bir şeyden haz almak ve keyif almak için isteklendirme kaynakları ile doludur.

Peki, Freud hazza nasıl baktı? Dedi ki: Bebeklerde, mukoza dediğimiz ve içi boş organların yüzeylerini örten dokusal bir yapı vardır. Beş duyu organımızdan biri olan derimiz nasıl dış dünyayı algılıyorsa, mukozamız da aynı şekilde reseptörler vasıtasıyla dış dünyayı algılar. Bu algılama yeteneği insanın derisindeki delik gibi iç organ boşluklarının başlangıcını oluşturur. Bunlar, üç delik olan